

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA

3/2008.BJE. szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának Büntető Jogegységi Tanácsa a Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiumának vezetője indítványa alapján indult jogegységi eljárásban Budapesten, a 2008. év június hó 9. és június hó 19. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

jogegységi határozatot :

I.Az alapügyben távollévő terhelttel szemben folytatott perújítási eljárás eredményeként a bíróság a perújítást elutasítja, ha arra a meggyőződésre jut, hogy az alapügyben hozott határozat minden részletében törvényes /Be. 408. §-a (1) bekezdése e) pontja, és 415. §-a (1) bekezdése/.

II.Ha az alapügyben nem a terhelt távollétében hoztak ítéletet és a perújítást elrendelték, de a terhelt a perújítási eljárás ideje alatt ismeretlen helyre távozik, nincs akadálya annak, hogy a bíróság a Be. XXV. Fejezete /eljárás távollévő terhelttel szemben/ szerint járjon el.

III.A jogegységi tanács a jogegységi indítványnak azt a részét, amely arra vonatkozik, hogy a bíróság a perújítási eljárásban, hivatalból vagy indítványra olyan új bizonyíték beszerzését is elrendelheti, amelyre a perújítási indítványban nem hivatkoztak, s ezek a bizonyítékok a perújítás alapját képező tényeken felül más, a Be. 408. §-a (1) és (2) bekezdésében megjelölt perújítási okokat is érintenek, elutasítja.

Kivételesen azonban van lehetőség arra, hogy a perújítási eljárásban új bizonyítékokat szerezzenek be, és ennek alapjaként olyan új körülményeket jelöljenek meg, amelyek önálló perújítási okok.

I n d o k o l á s

A Legfelsőbb Bíróság Büntető Kollégiumának vezetője a Be. 444. §-a (1) bekezdése e) pontja alapján, a Be. 439. §-a (1) bekezdése a) pontjában megjelölt okból - az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében - jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta az alábbi elvi kérdésekben:

I. Ha a perújításra a Be. 408. §-a (1) bekezdése e) pontja alapján azért került sor, mert az alapügyben a határozatot a Be. XXV. Fejezete alapján a terhelt távollétében hozták meg, és a perújítás eredményeként nincs szükség eltérő döntés meghozatalára a perújítás eredményeként milyen döntést kell hozni.

II. Ha a perújítási eljárás során a terhelt ismeretlen helyre távozik, a perújítási eljárás a továbbiakban a Be. XXV. Fejezete szerint folytatható-e.

III. Ha a perújítást a Be. 411. §-a (1) bekezdésében írt valamely okból a megyei bíróság vagy az ítélőtábla elrendelte, a perújítási eljárásban az elrendelés alapját képező okon felül más, a Be. 408. §-a (1) és (2) bekezdésében felsorolt okokat lehet-e vizsgálni vagy sem.

- o -

A Pécsi Ítélőtábla Büntető Kollégiumának vezetője kezdeményezte jogegységi indítvány benyújtását, mivel észlelte, hogy a Pécsi Ítélőtábla és a Debreceni Ítélőtábla a távollévő terhelt ügyében utólag lefolytatott perújítás elbírálása során eltérő gyakorlatot tükröző határozatot hozott. Ezek a határozatok a következők:

A Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 4.B.467/2001/9. számú ítéletével, illetve a Legfelsőbb Bíróság a Bf.V.3269/2001/9. számú végzésével a terheltet távollétében emberölés büntettének kísérlete miatt 6 év börtönbüntetésre és a közügyektől 5 évi eltiltásra ítélte. A terhelt perújítási indítványt nyújtott be arra hivatkozással, hogy őt önhibáján kívül a távollétében ítélték el. A Hajdú-Bihar Megyei Bíróság - a perújítás elrendelését követően - a 17.B.598/2006/33. számú végzésével a perújítást elutasította, mivel arra a

meggyőződésre jutott, hogy a megtámadott határozat mindenben megfelel a jogszabályi rendelkezéseknek.

A másodfokon eljáró Debreceni Ítéltábla a Bf.II.211/2007/4. számú végzésével a megyei bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította. A határozat indokolása szerint a megyei bíróság eljárási szabályt sértett, amikor a perújítási tárgyalás eredményeként a perújítást elutasító végzést hozott. Az érvei szerint, ha az alapügyben az ítéletet a Be. XXV. Fejezete szerinti eljárásban, a terhelt távollétében hozták meg, akkor a Be. 408. §-a (1) bekezdése e) pontjában megjelölt okból a bíróságnak minden további feltétel vizsgálata nélkül az alapügyben hozott határozatot hatályon kívül kell helyeznie és új ítéletet kell hoznia akkor is, ha az tartalmában a megtámadott ítélettel mindenben megegyezik. /Az ítéltábla határozatában kifejtett álláspont megegyezik a Büntető Eljárásjogi Kommentár a gyakorlat számára - HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. - 1075. oldalán kifejtett magyarázattal/.

A Pécsi Ítéltábla a hasonló ügyben hozott határozatában eltérő álláspontot foglalt el. Indokai szerint a perújítási eljárás során különbséget kell tenni a perújítás megengedhetősége tárgyában hozott és a perújítási tárgyalás eredményeként megszületett döntés között. A Be. 408. §-a (1) bekezdése e) pontja a perújítás elrendelését kötelezővé teszi, tehát annak megengedhetősége nem mérlegelhető abban az esetben, ha a terhelt tartózkodási helye utóbb ismertté válik, s a távollétében megtartott tárgyalás és meghozott határozat okából perújítási indítványt terjeszt elő. A perújítás elrendelésének kötelezettsége azonban nem azonos a perújítás alaposságával. Ezt a perújítási tárgyalás eredményeként lehet csak eldönteni. A Be. 415. §-a (1) bekezdése szerint a bíróság - a tárgyalás eredményétől függően - megállapítja, hogy a perújítás alapos és ebben az esetben az alapügyben hozott ítéletet vagy annak a perújítással megtámadott részét hatályon kívül helyezi és új ítéletet hoz, ha pedig a perújítást alaptalannak találja, azt elutasítja. Az idézett törvényi rendelkezés általános szabály, nem különböztet aszerint, hogy a perújítás elrendelésére a Be. 408. §-a (1) bekezdésében felsorolt melyik okból került sor.

Az ítéltábla további érveinek lényege szerint a Be. 408. §-a (1) bekezdésének e) pontja alapján elrendelt perújítás biztosítja a terhelt jelenléti jogának és személyes védekezésének törvényes lehetőségét, de nem foglalhatja magába a döntés tartalmát, azaz a perújítás alaposságát. Ha a perújítás eredményeként az alapügyben /a terhelt távollétében/ hozott határozattól eltérő döntés hozatala nem indokolt, akkor a perújítást, mint alaptalant el kell utasítani.

A jogegységi indítványban kifejtettek lényege szerint a két ítélőtábla határozatában észlelhető elvi különbség eltérő jogi felfogást és gyakorlatot szemléltet, amely az ítélkezés egyöntetűségét rontja, s ezért jogegységi eljárás lefolytatása és jogegységi határozat hozatala szükséges. Az indítvány előterjesztőjének álláspontja szerint a Pécsi Ítélőtábla jogértelmezése a követendő, s ezért annak megfelelő jogegységi határozat meghozatalát indítványozta. Az indítvány indokolásaként még rámutatott arra is, hogy a perújítás - a jogintézmény lényegét és célját tekintve - csak akkor lehet alapos, ha a jogerő felbontásához vezet. Ennek megfelelő döntés az ítélet hatályon kívül helyezése és új ítélet meghozatala. Nyilvánvalóan nem lehet alapos a perújítás akkor, ha a perújítási tárgyalást lefolytató bíróság arra a meggyőződésre jut, hogy a megtámadott határozat minden tekintetben helyes, törvényes.

A bíróság - kifejezetten erre irányuló törvényi rendelkezés hiányában - nem dönthet úgy, hogy hatályon kívül helyezés mellett ismételten ugyanazt a határozatot hozza meg, amelyet a perújítási indítvánnyal megtámadtak. Ez minden alap nélkül a jogerő időpontjának megváltoztatását eredményezné törvényi felhatalmazás nélkül.

Az indítvány előterjesztője a Be. 443. §-a (2) bekezdésére hivatkozással indítványozta, hogy a jogegységi tanács két további, a jogegységi eljárás tárgyával szorosan összefüggő elvi kérdésben /II. és III. kérdés/ is adjon iránymutatást.

- o -

A legfőbb ügyész a jogegységi indítványban foglaltakkal részben értett egyet.

Eltérő véleményt fejtett ki azzal összefüggően, hogy ha a Be. XXV. Fejezete alapján a terhelt távollétében hoztak ítéletet és a perújítást ez okból rendelték el, a bíróságnak az eredetivel azonos tartalmú döntés esetén milyen határozatot kell hoznia. Álláspontja szerint a Debreceni Ítélőtábla végzésében kifejtett álláspont a követendő, tehát a perújítással megtámadott határozatot hatályon kívül kell helyezni és új - az eredetivel azonos tartalmú - határozatot kell hozni /BF.1345/2008./.

A II. és III. kérdéssel összefüggően a jogegységi indítványban kifejtettekkel egyetértett.

A jogegységi tanács egyetértett a jogegységi indítványban írtakkal a tekintetben, hogy a felvetett kérdésekben iránymutatás, tehát jogegységi határozat meghozatala szükséges.

A jogegységi indítvány részben alapos.

I. A Be. 415. §-a (1) bekezdése értelmében, ha a bíróság - a tárgyalás eredményétől függően - megállapítja, hogy a perújítás alapos, az alapügyben hozott ítéletet, vagy az ítéletnek a perújítással megtámadott részét hatályon kívül helyezi és új ítéletet hoz, ha pedig a perújítást alaptalannak találja, azt elutasítja. E rendelkezésből egyértelműen megállapítható, hogy elutasító határozat meghozatalának nem csak a perújítás megengedhetősége kérdésében, hanem az elrendelt perújítás elbírálása érdekében tartott tárgyalás eredményeként is helye van. Az ezzel ellentétes álláspont - azon túl, hogy az idézett törvényi rendelkezésbe ütközik - azért is téves, mert nem tesz különbséget a perújítási indítvány és a perújítás alapossága között. A Be. a perújítási eljárás e két szakaszát határozottan megkülönbözteti.

A bíróság, amikor a perújítás megengedhetősége felől dönt, kizárólag azt vizsgálja, hogy a Be. 408. §-a (1) bekezdésében felsorolt perújítási okok valamelyike fennáll-e. A Be. 408. §-a (1) bekezdése e) pontja szerinti perújítási ok kizárólag abban különbözik a többi perújítási októl, hogy fennforgása esetén a perújítási indítvány alapossága nem vonható kétségbe; a perújítást el kell rendelni. Más különbség azonban nincs, a perújítási eljárást a Be. XI. és XIII. Fejezete rendelkezései alapján kell lefolytatni éppen úgy, mint bármely más okra alapított és alapos perújítási indítvány esetében. Ebből pedig az következik, hogy a Be. 415. §-a (1) bekezdése, a Be. 408. §-a (1) bekezdése e) pontja alapján indult és lefolytatott perújítási eljárásban is irányadó, tehát a perújítás alapossága az alapügyben hozott ítélet vagy annak egy része hatályon kívül helyezéséhez és új ítélet hozatalához vezet, míg a perújítás alaptalansága annak elutasítását eredményezi.

Az pedig nyilvánvaló, hogy a perújítás alaptalan, ha az azt elbíráló bíróság arra a meggyőződésre jut, hogy az alapügyben hozott határozat minden részletében helytálló, eltérő döntés nem indokolt. Nincs törvényi alapja annak, hogy ilyen esetben a

perújítást elbíráló bíróság az alapügyben hozott határozatot hatályon kívül helyezze és ugyanolyan tartalommal hozzon "új" határozatot.

A terhelt távollétében hozott ítélet elleni perújítási eljárás kötelező lefolytatását a törvény egyértelműen a terhelt érdekében írja elő. A célja az, hogy a terhelt garanciális jogai érvényesülhessenek a tárgyaláson jelen lehessen, személyesen védekezhessen és a bizonyítás anyagát közvetlenül megismerhesse. Ebből az következik, hogy a perújítás nem eredményezheti olyan határozat meghozatalát, amely bármely szempontból sérelmes a terheltre. Már pedig az alapügyben hozott ítélet hatályon kívül helyezése, az ott hozott határozat jogerejének értelemszerű megsemmisítésével jár, a jogerő a perújítási eljárás eredményeként hozott új határozathoz fűződik. Az alapügyben hozott azonos tartalmú határozat meghozatala esetén a terheltet indokolatlan hátrányok érhetik.

- o -

A jogegységi indítvány a további értelmezést igénylő két kérdésben is részben alapos:

II. A Be. 414. §-a (3) bekezdése értelmében, ha a perújítást elrendelték, a perújítási eljárást a Be. XI. és XIII. Fejezete értelemszerű alkalmazásával kell lefolytatni.

A Be. 281. §-a (7) bekezdése szerint, ha a terheltet a kitűzött új tárgyalási határnapra azért nem lehetett elővezetni, mert lakhelyéről ismeretlen helyre távozott, illetőleg ha az újabb tárgyalási határnapig az elfogató parancs alapján a terheltet nem sikerült bíróság elé állítani, a bíróság megállapítja, hogy a terhelt ismeretlen helyen tartózkodik és a továbbiakban a Be. XXV. Fejezete szerint jár el.

Mindezekből az következik, hogy ha az alapügyben az ítéletet nem a terhelt távollétében hozták, és a perújítást elrendelik, ha a terhelt ismeretlen helyre távozik, nincs akadálya annak, hogy a bíróság a Be. XXV. Fejezete szerint járjon el.

III. Elvi kérdésként merült fel, hogy ha a Be. 408. §-a (1) bekezdésében felsorolt bármely okból a perújítást elrendelték, az ennek alapján indult eljárásban lehet-e bizonyítást lefolytatni bármely más - az eredeti indítványban fel nem hozott - perújítási okra.

Az indítvány előterjesztőjének álláspontja szerint a perújítás jellegéből folyó eltérések nem érintik a Be. XIII. Fejezetének az elsőfokú bíróság tárgyalására és a bizonyítására vonatkozó rendelkezéseit. Ebből következik, hogy ha a bíróság a bizonyítás eredményéhez képest az ügy teljesebb felderítését tartja szükségesnek hivatalból vagy indítványra olyan bizonyíték beszerzését is elrendelheti, amelyre a perújítási indítványra nem hivatkoztak /Be. 414. § (3) bekezdése/. Ezek a bizonyítékok vonatkozhatnak a perújítás alapját képező okon felül más, a Be. 408. §-a (1) és (2) bekezdésében megjelölt perújítási okokra is.

A jogegységi indítványban kifejtett ez az álláspont téves.

A Be. 413. §-a (1) bekezdése szerinti perújítás elrendelését követő megismételt eljárás nem azonos az elsőfokú eljárás teljes megismétlésével. Ennek során a Be. XI. és XIII. Fejezetének rendelkezéseit ugyanis a Be. 414. §-a (3) bekezdése értelmében a perújítás jellegéből folyó eltérésekkel kell alkalmazni. Ez egyben azt is jelenti, hogy a bizonyítás terjedelmét a perújítási ok határozza meg, minthogy a bizonyítás keretében a perújítás alaposságát kell tisztázni. A feleknek a Be. 285. §-ában írt indítványtételi joga ezért nyilvánvalóan szűkebb, hiszen például a bizonyítékok újraértékelésének igényével nem lehet az alapügyben kihallgatott tanúk, szakértők újbóli meghallgatását indítványozni. A terhelt javára irányuló perújítás esetén a perújítási tárgyaláson ugyan így nem indítványozható olyan bizonyítás sem, amely a terhelt terhére szóló változtatást eredményezne.

A perújítás megengedhetősége tárgyában - a perújítási indítványban megjelölt ok vagy okok alapján - a másodfokú bíróság dönt. Aggályos volna, ha a perújítási tárgyaláson az elsőfokú bíróság olyan perújítási ok alaposságának vizsgálatába bocsátkozna, amelyet a másodfokú bíróság nem bírált el vagy nem tartott megengedhetőnek.

Ezen túlmenően vannak olyan perújítási okok, amelyek további perújítás érvényesítését szükségszerűen kizárják. Ilyen a res iudicata /Be. 408. §-a (1) bekezdése b) pontja/, és az eljárási kegyelem /Be. 408. §-a (1) bekezdése f) pontja/, amely az eljárás megszüntetését eredményezi /sőt az ítélt dolog esetében perújítási tárgyalásra sem kerül sor/.

A Be. 408. §-a (1) bekezdése e) pontján alapuló perújítási ok esetében azonban a most már jelenlévő terhelt nyilvánvalóan korlátozás nélkül indítványozhatja bizonyítás felvételét.

Gyakorlati okokból a Be. 408. §-a (1) bekezdésének a) pontján alapuló perújítás esetében az is elfogadható, hogy új bizonyítékként olyan körülményeket jelöljenek meg, amelyek egyébként önálló /a Be. 408. §-a (1) bekezdésének b), c), d) vagy f) pontja alá tartozó/ perújítási okok lennének.

A Legfelsőbb Bíróság Büntető Jogegységi Tanácsa a kifejtettek alapján a jogegységi indítványnak részben helyt adott és a rendelkező rész szerinti határozatot hozta.

A Jogegységi Tanács a határozatot a Bszi. 32. §-a (4) bekezdése, illetve a Be. 445. §-a (2) bekezdése értelmében, a Magyar Közlönyben közzéteszi.

Budapest, 2008. június 19.

Dr. Kaposvári Bertalan s.k. a jogegységi tanács elnöke, Dr. Édes Tamás s.k. előadó bíró, Dr. Akácz József s.k. bíró, Dr. Horváth Ibolya s.k. bíró, Dr. Katona Sándor s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

írnok

AIné